

ՄԵՐՉԱԽՈՐ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՔՐԻՍՏՈՆԵԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ

ԵՒ

ՊԵՅՐՈՒԹԻ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ

Նկարագիրը. —

Մերձաւոր Արեւելքի Քրիստոնէական Խորհուրդը գուտ կրօնական կազմակերպութիւն մըն է։ Անոր գործունէութեան զաշտը կը տարածուի Մարօք — Ալճերիայէն մինչեւ Իրան եւ Արաբիա, Թիւրքիայէն մինչեւ Սուտան եւ Եթովպիա։ Ունի չորս Շրջանային Բանձնաժողովներ։ Իրանի Եկեղեցական Խորհուրդը, Հարաւային Արեւմտեան Ասիոյ (Սուրիա, Լիբանան, Յորդանան) Միացեալ Քրիստոնէական Խորհուրդը, Եգիպտոսի Միջմիջութեամբական Խորհուրդը, եւ Հիւսիսային Սուտանի Քրիստոնէական Խորհուրդը։

Այս չորս շրջանային խորհուրդները, միսիոնարական քսան կազմակերպութիւններու հետ միասին, 1927ին առաջին անգամ կը գումարուին Հէլուանի մէջ, Եգիպտոս, եւ կը հաստատեն Մերձաւոր Արեւելքի Քրիստոնէական Խորհուրդը — ՄԱՔԽ։

ՄԱՔԽ միութեան կամուրջ մըն է մէկ կողմէ՝ Միջազգային Միսիոնարութեան եւ Եկեղեցիներու Աշխարհաժողովին միջեւ, եւ միւս կողմէ՝ Մերձաւոր Արեւելքի, գլխաւորաբար Բողոքական, Եկեղեցիներուն եւ կազմակերպութիւններուն միջեւ։ Յարաբերութիւն կը մշակէ նաեւ Արեւելեան Ուղղափառ Եկեղեցիներուն հետ։

ՄԱՔԽը սկզբնաբար խորհրդակցական նկարագիր կ'ունենայ, բայց տեսնելով որ կարգ մը կարեւոր գործեր համագործակցաբար միայն կրնան յաջողիլ, ինք կը ստանձնէ Մերձաւոր Արեւելքի համար հասկնալի լեզուով քրիստոնէական գրականութիւն հայթայթելու, Պաղեստինի գաղթականաց հոգ տանելու, Կիրակնօրեայ վարժարանաց ծրագիր եւ դասագիրք պատրաստելու, Իսլամը ուսումնասիրելու, Ռատիոյի եւ առարկայական ուսուցմանց միջոցաւ քրիստոնէական վարդապետութիւնը տարածելու, տեղեկատուութիւն հրատարակելու, բժշկութեան, դեղօրայքի, հիւանդանոցի եւ այլ ընկերային ծառայութեանց հասնելու գործերը՝ յօգուտ ժողովուրդին եւ ի սպաս Աւետարանի։

Այս եւ նման աշխատանքներ տանելու համար ՄԱՔԽ կը գործէ որոշ ծրագրով, կազմած է առանձինն յանձնախումբեր, կը պահէ շրջուն գործիչներ եւ մշակած է իր կանոնադրեր։ Երեք տարին անգամ մը համագումար կ'ունենայ իր ծիրէն ներս գրանուող կամ յարակից երկրի մը մէջ, տեսնելու համար թէ ի՞նչ վիճակի մէջ է աւետարանութեան գործը, եւ ինչպէս կարելի է աւելի զարկ տալ քրիստոնէութեան ծաւալումին։

ՄԱՔԽի կեդրոնը Պէյրութ է։ Անոր Գործադիր Քարտուղարն է Դուկոս, Հէրի Տորմէն Կր., որ հաղորդակցութեան օգակն է Ամերիկայի եւ Անգլիայի Միսիոնարական կեդրոններուն եւ ՄԱՔԽի չորս Շրջանային Բանձնաժողովներուն եւ անոնց կոմիտէներուն եւ քարտուղարներուն միջեւ։ Ան հոգ կը տանի համագումարին որոշումներուն գործադրութեան, նայելով որ քրիստոնէական Եկեղեցիներն ու կազմակերպութիւնները ներդաշնակ գործեն, թիւրիմացութիւնները հարթուին, խաչաձեւումներ տեղի չունենան, եւ ամէնքը համագործակցութեամբ ազգու վկայութիւն տան Տէր Յիսուս Քրիստոսի եւ Ս. Աւետարանի համար։

Համագումարը. —

ՄԱՔԽի վերջին համագումարը տեղի ունեցաւ Պէյրութի մէջ, 1958 Ապրիլ 22, 23 եւ 24ին։ Ժողովի հրաւիրուած էին 79 անձնք քսան երկրներէ։ Անդամներէն 41ը ներկայացուցիչներն էին Գործադիր եւ Շրջանային Խորհուրդներու եւ Բանձնախումբերու։ 31ը պատգամաւորներ էին, 3ը խորհրդականներ եւ 4ը դիտողներ։

Դիւանի հանգամանք ունէին Կ. Պոլսոյ Յոյն Տիեզերական Պատրիարքարանին ներկայացուցիչ Մետրապոլիտ Եակովոս, Պէյրութի Յոյն Արքեպիսկոպոսարանին ներկայացուցիչ՝ Հ. Ժ. Շէքքար, Երուսաղէմի Հայոց Պատրիարքարանին ներկայացուցիչը։

Տ. Զգոն Ծ. Վարդապետ, և Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան ներկայացուցիչը՝ Տ. Արտաւազդ Վարդապետ:

Արևելեան Եկեղեցիներէն Ուղղափառ Ասորիները պաշտօնապէս անդամ են ՄԱԲԽի:

Ուշագրաւ էր մասնաւորաբար Անկիւքան Եկեղեցւոյ պատուիրակութիւնը, զոր կը գլխաւորէին Երուսաղէմի Մաք Բնէէս Արքեպիսկոպոսը, Արար Անկիւքաններէն Կուպէյն Եպիսկոպոսը, և Հարաւային Հընդ-կաստանէն Լէսլի Նիւպիկին Եպիսկոպոսը: Մեծամասնութիւն էին Ամերիկացիք, տարբեր տարրեր երկիրներէ համախմբուած և ամէնքն ալ գործօն:

Համաժողովի երեք օրերուն, առտու իրիկուն հասարակաց պաշտամունք կատարուեցաւ պատուիրակներուն և ժողովուրդին մասնակցութեամբ: Իմաստալից և հոգեպարար քարոզներու շարք մը տուաւ Լէսլի Նիւպիկին Եպիսկոպոսը:

Բացման նիստին ճշգուեցան հրաւիրեալներուն ինքնութիւնն ու հանգամանքը: Ողջոյնի խօսք ըրին նորեկները: Վաւերացուեցաւ նախորդ համագումարին ատենագրութիւնը: Յաջորդական նիստերու մէջ կարգացուեցաւ և գնահատութեամբ ընդունուեցաւ Գործադիր Քարտուղար Դոկա Տորմէնի համապարփակ գեկոյցը, ինչպէս նաև Շրջանային Խորհուրդներու՝ Գրականութեան, Կիրականօրեայ Վարժարաններու, Կուրանոցներու (որոնց կարգին նաև Պէյրութի Հայ Կոյրերու և Խուլերու Հաստատութեան), Ուսմանց, Գաղթականաց, Երիտասարդաց, Եկեղեցիի Հոգևոր Կեանքի, Քրիստոնեայ Տան և Ընտանիքի, Պետական Յարաբերութեանց և այլ շահեկան հարցերու մասին պատրաստուած տեղեկագիրները, ամէնքն ալ քաղաքագրուած և կանխաւ Համագումարի անդամներուն տրամադրուած: Վաւերացուեցան ՄԱԲԽի Սահմանադրութեան բարեփոխութիւնը: Տրուեցան հետեւեալ որոշումները. Զարկ տալ ՄԱԲԽի ծրագիրներուն և բոլոր առաջադրութեանց, շարունակել Պաղեստինի 933,556 զաղթականներու օգնութեան գործը, որուն ՄԱԲԽ 1957ի ընթացքին յատկացուցած է 220,000 տոլար, 18 կրօնական հաստատութիւններու աջակցութեամբ:

Այս գործին կապակցութեամբ, Գաղթականաց Յանձնաժողովին Քարտուղարը՝

Պր. Ուիլլըրտ ձօնա իր խնամուած տեղեկագրին մէջ յիշեց Երուսաղէմի Հայոց Պատրիարքարանը, որ, ըսաւ, ոչ միայն տարեկան 15,000 տոլար կը ծախսէ կանոնաւորաբար, այլ 1948էն ի վեր առանց վարձքի բնակարան կուտայ 300 ընտանիքներու, այսինքն շուրջ 2,000 անձերու, հոգաւոր նաև անոնց մէջէն շատ մը հիւանդներու դեղօրայքի, բժշկական, ինչպէս նաև կըրթական ծախսերը:

Գաղթականաց հարցին բարեօք լուծում տալու համար որոշուեցաւ զիմում կատարել Նիւ Եորքի, Փարիզի և Ժընէվի Միջազգային Գործոց Կոմիտէներուն: Որոշուեցաւ նաև Դոկա Ք. Կրէկի և Գրականութեան Յանձնախումբի հոգաժողովեամբ Ուսմանց և Կիրականօրեայ վարժարաններու համար ձեռնարկներ հրատարակել Արաբերէն և Հայերէն լեզուներով:

Քննուեցան՝ Միջազգային Միսիոնարական Խորհուրդը Եկեղեցիներու Համաշխարհային Խորհուրդին հետ համագործելու ծրագիրը, ներքին և արտաքին աւետարանչութեան, քրիստոնէական վկայութեան, դարձի և մարդոսութեան և յատկապէս ՄԱԲԽի գաշտին համար գործիչներ պատրաստելու հարցերը:

Քարտուղարը յայտարարեց թէ Ռոքըֆէլլէր Հիմնարկութիւնը այս նպատակին համար յատկացուցած է երկու միլիոն տոլարի գումար մը, որ կրկնապատկուած է Ամերիկեան մի քանի հաստատութիւններու նուէրներով: Այս գումարէն, առանց դաւանական խտրութեան, պիտի կարենան օգտուիլ Արևելքի մէջ կրթական որոշ մակարդակ ունեցող կրօնական ճեմարաններ: Այս գումարը պիտի գործածուի նաև նոր հաստատութիւններ հիմնելու և արժանաւոր թեկնածուներու կրթաթոշակ յատկացնելու համար: Յանձնարարութիւն եղաւ ի նպաստ Պէյրութի ՄԱԲԽին, որուն տնօրէնն է Պր. Յ. Ահարոնեան:

Ապրիլ 23ին, 15 հոգիներ պատուիրակութիւն մը, որուն հետ էր Տ. Զգոն Ծ. Վրդ., ներկայացաւ Լիբանանի նախագահ Պր. Քամիլ Շամունի: Ապրիլ 24ին, Համագումարի անդամներուն ի պատիւ ճաշկերոյթ մը տրուեցաւ Պրիտտը Պանդոկին մէջ, հիւրընկալ Արաբ Բողոքական Եկեղեցւոյ կողմէ: Ժողովը համերաշխ միմնուորտի մէջ

ընթացք տուաւ օրակարգին: Գործաց ընթացքը բարեկաւելու համար նոր առաջարկներ եղան և որոշումներ տրուեցան: Կատարուած գործերը քննութեան առնուեցան: Կանոնաց մասին լուսարանութիւններ տրուեցան, յանձնախումբեր նշանակուեցան և անոնց հարկ եղած յանձնարարութիւններ տրուեցան, բոլորն ալ Աստուծոյ փառքին և մարդոց ծառայութեան համար:

Արախալի է որ Աւետարանի լուսաւորութեան գործը նշանակելի յաջողութիւններ արձանագրած է և խոստովալից հետո՝ նկար մը կը պարզէ յատկապէս Ղանայի, Թանձէրիոյ, Հարաւային Սուտանի, Հարաւային Հնդկաստանի և Ճարանի մէջ: Այս վերջին երկրին մէջ Ամերիկեան նախաձեռնութեամբ քրիստոնէական համալսարան մը հիմնուած է Բ. Ալխարհամարտէն յետոյ:

Ախթարական է տեսնել որ ալխարհի չորս ծագերէն համախմբուած քրիստոնեաներ առանց նախապաշարութիւն, սիրով և անկեղծութեամբ, առանց որեւէ խտրականութեան, կ'աշխատին զարկ տալ Երկինքի Թագաւորութեան երկրի վրայ հաստատման և ծաւալման գործին:

Համագումարը ծայրէ ի ծայր հաւատարիմ գտնուեցաւ Աւետարանը տարածելու, քրիստոնէական ծառայութիւն մատուցանելու և վկայութիւն տալու իր նպատակին, առանց վէճի և շեղումի:

Հետաքրքրական և շահեկան եղան, իրիկուան ժամերգութեանց ընթացքին, 14 յարանուանութեանց ներկայացուցիչներու կողմէ, իրենց Եկեղեցիներէն իւրաքանչիւրին արդի կացութեան և գործունէութեան մասին տրուած պատկերացումները, «Քրիստոնէութեան Համապատկերը Արեւելքի մէջ» ընդհանուր անունով: Նոյնպէս տպաւորիչ եղաւ «Եկեղեցին Ալխարհի մէջ, Արեւելք և Արեւմուտք» նիւթին շուրջ տրուած պատկերացումը:

Հարաւային Հնդկաստանի Քրիստոնէական Եկեղեցւոյ հաստատումը և անոր մէկ ուկէս միլիոն հաւատացիներուն հոգեկան և բարոյական կացութիւնը ներկայացուց Դոկտ. Լ. Նիւպիկին, որ եպիսկոպոսն է հինգ յարանուանութիւններու համաձայնութեամբ կազմակերպուած Հարաւային Հնդկաստանի Քրիստոնէական Եկեղեցւոյն: Ծառնի Եկեղեցւոյ մասին խօսեցաւ Դոկտ. Դ. Քրիթկաուս, հոն քրիստոնէութեան հաս-

տատման հարիւրամեակին առթիւ: Ղանայի և սահասարակ Ափրիկէի մէջ կատարուած Աւետարանչական գործը ականատեփ թարմ վկայութիւններով ներկայացուց Դոկտ. Կլարիս Վալդերը: Ախթարական շարժումին Մայրագոյն և Արջին Արեւելքի մէջ յատուց բերած յեղաշրջումը պատկերացուց Դոկտ. Ռոնալդ Սկոտ, Նիւ Եորքէն:

Երբ քրիստոնեայ մը փաստօրէն իրազեկ կը դառնայ Աստուծոյ Թագաւորութեան և Աւետարանի ծաւալման համար աշխարհի մէկ ծագէն մինչև միւսը, հեթանոսներու և ալլակրօններու մէջ քրիստոնեայ յարանուանութիւններու փոխադարձ գործակցութեամբ, նուիրումով և զոհողութեամբ, ու մինչև իսկ արեան գինով ցանուող սերմերուն կանաչացման և պտղաբերումին, քնահանարար կը հրճուի, և կ'ուզէ որ իր Եկեղեցին ալ գործօն դեր մը ունենայ անոնց մէջ:

Համագումարին մէջ պարզուեցաւ թէ տակաւին ինչ անսահման դաշտ կայ, և որքան մեծ գործ՝ կատարելիք, Աստուծոյ այգին մշակելու և զայն պտղաբեր ընծայելու համար:

Երանի՜ թէ մենք ալ ազգովին ըմբռնենք Եկեղեցւոյ բուն կոչումը և ըստ այնմ կատարենք մեր պարտքը ներքին և արտաքին առաքելութեամբ:

Հայ Ժողովուրդին՝ «Քրիստոնէութեան Վկայ» և Հայաստանեայց Եկեղեցիին «Առաքելական» կոչումները իրաւ և արդիւնաւոր պէտք է ընծայիլ գործնական և աւետարանական լուսաւորչութեամբ:

Արտասահմանի մէջ մասնաւորաբար այսպէսով է որ պիտի բարձրանայ Հայ աւուր և երաշխաւորուի Հայ Եկեղեցւոյ իրական և իրաւական գոյութիւնը:

Եկեղեցւոյ Ալխարհամոռովէն և ՄԱԲԻ նման համագումարներէն կը տեսնուի թէ՛ միզ համար որքա՛ն բան կայ սորվելիք և որքա՛ն գործ ընելիք, ալխարհի ներկայ պայմաններուն մէջ, կատարելու համար քրիստոնէական ներքին և արտաքին առաքելութեան և հոգևոր կեանք ստեղծելու մեր սրբազան պարտքը, Աստուծոյ Թագաւորութեան և Աւետարանի լոյսին ծաւալման համար:

ԶԳՕՆ Մ. ՎՐԳ. ՏԷՐ - ՅԱԿՈԲԵԱՆ

Միջին Արեւելքի Քրիստոնէական Խորհուրդի մօտ՝ Երկայացուցիչ Հայոց Պատրիարքեան երեսակէմի: